

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 7/2007 rd

Statsrådets utredning med anledning av ett konsultationsdokument om utveckling av patentsystemet i Europa

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 4 maj 2007 en kompletterande skrivelse 1. KTM 26.4.2007 i ärende E 140/2005 rd till lagutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Antti Riivari och överinspektör Heli Honkapää, handels- och industriministeriet
- lagstiftningsråd Asko Välimaa, justitieministeriet
- avdelningsdirektör, tingsdomare Tarja Honkanen, Helsingfors tingsrätt.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— Finlands Näringsliv.

UTREDNINGEN

Kommissionens meddelande

Kommissionen lämnade den 3 april 2007 ett meddelande om ett förbättrat patentsystem i Europa, KOM (2007) 165 slutlig. Meddelandet bygger på resultatet av kommissionens patentkonsultationer i januari 2006.

Kommissionen föreslår som främsta fortsatta åtgärder att det ska upprättas en domstolsordning för europeiska patent. Målet är en mer kostnadseffektiv och förutsebar domstolsordning som samtidigt garanterar tillgången till rättvisa.

Meddelandet beskriver svagheter i det nuvarande systemet. Det ställer sig ofta dyrt att processa samtidigt om samma patent i flera länder. Dessutom skiljer det sig stort i domstolspraxis i olika länder, och det kan resultera i nationella avgöranden som i hög grad avviker från varandra.

Kommissionen ser närmare på tre alternativa problemlösningar. Den första bygger på ett utkast till överenskommelse, EPLA (European Patent Litigation Agreement), som tagits fram inom ramen för den europeiska patentkonventionen. Den andra utgår från gemenskapslagstiftning för att upprätta en domstolsordning för lösning av tvister om europeiska patent och eventuella framtida gemenskapspatent.

Kommissionens kompromissförslag är en kombination av de två förutnämnda. EPLA-överenskommelsen föreslås bli lagd till grund för en förbättrad domstolsordning och den ska i sin tur ses över med hänsyn till gemenskapslagstiftningens och EG-domstolens roll samt ett eventuellt framtida gemenskapspatent. Systemet ska täcka in tvister om både europeiska patent och eventuella gemenskapspatent.

Enligt kommissionen ska systemet bestå av en decentraliserad första instans, en centraliserad besvärinstans och garantier för gemenskapsdomstolens tolkningsbehörighet när det gäller gemenskapslagstiftning. I första instans behövs det ett begränsat antal regionala avdelningar, vilket betyder att alla medlemsstater inte kommer att ha en egen nationell domstol i första in-

stans. Detaljerna i det nya systemet och den juridiska grunden för att inrätta det lämnas öppna i meddelandet.

Regeringens ståndpunkt

Regeringen har ännu inte formulerat någon ståndpunkt i frågan.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet har utifrån sitt fackområde behandlat kommissionens meddelande bara till den del det handlar om ett förbättrat rättegångssystem.

I sitt meddelande lyfter kommissionen fram en rad svagheter i det europeiska patentsystemet. Ett centralt problem är risken för flera parallella rättegångar om samma patent i olika länder. Flera rättegångar betyder höga kostnader för parterna, och det kan skilja sig i domar som meddelats i olika stater. Som lösning på problemet föreslås ett centralt domstolssystem. Lagutskottet anser att de påtalade problemen är reella och att det krävs ansträngningar för att lösa dem.

Meddelandet tar upp tre alternativ för en eventuell domstolsordning. Utskottet ser kommissionens kompromissförslag, ett tredje alternativ, som en acceptable väg åtminstone preliminärt. Men på det här stadiet lönar det sig inte att kategoriskt utesluta andra alternativ heller från Finlands förhandlingsmandat. Oberoende av vilken institutionell struktur som väljs bör domstolsordningen garantera att följande generella villkor blir uppfyllda

- Tillgången till rättvisa, dvs. garantier för att parterna i en rättegång har faktiska möjligheter att få rättvisa enligt den rättsliga ordningen.
- Rättegångsförfarandet ska uppfylla kraven på rättvisa.
- Rättegångsförfarandet ska vara förutsebart, snabbt och ekonomiskt.
- I de domstolar som behandlar patentfrågor måste det finnas en adekvat tillgång till både immaterialrättslig och teknisk expertis.

Kravet i meddelandet att det inte bör inrättas två separata övernationella domstolsordningar för patentfrågor i Europa är enligt utskottets mening helt befogat. Den domstolsordning som inrättas bör alltså vara behörig att behandla frågor som gäller både de nuvarande europeiska patenten och eventuella framtida gemenskapspatent.

De dagsaktuella problemen enligt meddelandet kan utan tvekan åtgärdas genom att inrätta ett centralt domstolssystem i Europa för behandling av mål som gäller europeiska patent och eventuella gemenskapspatent. Men det är viktigt att ett centralt domstolssystem i första instans grundar sig på regionala lokalavdelningar¹. Som utskottet ser det är det varken realistiskt eller nödvändigt att förutsätta att samtliga medlemsstater i Europeiska unionen har sin egen lokalavdelning. Finlands mål vid förhandlingarna bör primärt vara att varje medlemsstat som önskar en lokalavdelning också ska kunna ha en sådan. Det ligger i finska företags, inte minst små och medelstora företags intresse att mål som gäller europeiska patent och eventuella gemenskapspatent ska kunna behandlas i Finland.

Om en europeisk domstolsordning för patentfrågor inrättas bör man åtminstone i första instans i största möjliga utsträckning utnyttja nationella resurser och den befintliga domstolsstrukturen. I Finland har patentmål koncentrerats till Helsingfors tingsrätt, där det finns domare som har specialiserat sig på och utbildat sig för immaterialrättsliga frågor. Utskottet anser att

¹ Se också LaUU 20/2000 rd och LaUU 8/2002 rd.

det skulle falla sig naturligt att utnyttja den befintliga expertisen t.ex. så att nationella domstolar som specialiserat sig på patentmål kan tjäna som lokalavdelningar också för en europeisk patentdomstol.

Ett centralt mål är att garantera en enhetlig rättspraxis, anser utskottet. För att garantera att lagen tillämpas lika i olika medlemsstater bör det utredas i grunden vilka möjligheter det finns att inrätta en centraliserad appellationsdomstol för behandling av europeiska patent och gemenskapspatent. Ett enhetligt förfarande i lokalavdelningarna kan i sin tur i förekommande fall tryggas genom gemensamma minimikrav.

Avslutningsvis framhåller utskottet att bestämmelserna om rättegångsspråket i den nya ordningen måste utformas så att de inte de facto blir ett hinder för tillgången till rättvisa eller i praktiken omintetgör möjligheterna att inrätta lokalavdelningar i små medlemsstater som Finland.

Utlåtande

Lagutskottet anför

att det som sagts ovan beaktas när Finland förhandlar om ett förbättrat patentsystem.

Helsingfors den 30 maj 2007

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Heidi Hautala /gröna
medl. Esko Ahonen /cent
Oiva Kaltiokumpu /cent
Ilkka Kantola /sd
Sanna Lauslahti /saml
Outi Mäkelä /saml

Markku Pakkanen /cent
Lyly Rajala /saml
Pirkko Ruohonen-Lerner /saf
Tero Rönni /sd
Mirja Vehkaperä /cent
ers. Timo Heinonen /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Tuomo Antila.